

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et Exercitiis Accommodatæ Libri IV

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Contr. II. Vtrum ad conficiendum Sacramentum sufficiat intentio
Habitualis, Virtualis, Indirecta.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

dens non esse universale, sed particulare. Certum enim est, aliqua signa non esse signa vera, nisi addit animus significandi. Ceterum Christus noluit actiones externas esse signa Gratiae, nisi ut factas nomine suo.

678. Objici posset ultimum. Non potest assignari ullum objectum, quod debeat velle Minister praeter & ultra actiones externas: ergo sufficit velle actiones externas. Probatur antecedens. Nam illud deberet esse Gratia: sed hanc non debet Minister velle. Nam haeretici non habent intentionem conferendi Gratiam, quia non credunt eam causari à Sacramentis, & tamen eorum Baptismus valet. item quisvis gentilis potest valide baptizare, etiamsi nihil sciat de Gratia conferenda. R. Gratiam esse illud objectum. Non est tamen necesse, ut Minister eam velit explicitè & formaliter, sed satis est, si eam velit implicitè, virtualiter, interpretativè, æquivalenter; hoc est, modò velit aliquid vel identificatum cum Gratia, vel necessariò connexum cum collatione Gratiae. Hinc valent omnes Intentiones his vel similibus verbis expressæ. Volo per has actiones facere, quòd per illas intendit facere Ecclesia: vel: quòd per illas fieri vult instituens. vel: volo illas prodesse meliore modo quo possunt. &c.

CONTROVERSIA II.

Utrum ad conficiendum Sacramentum sufficiat Intentio Habitualis, Virtualis, Indirecta.

§. I.

Explicatur diversitas harum Intentionum.

679. Quadruplex Intentio distinguitur in praesenti. Alia est Actualis, alia Habitualis, alia Virtualis, alia indirecta, vel ut alij vocant, interpretativa. Intentio actualis est, quando habeo actum, de praesenti, & pro hoc instanti intentionem baptizandi; & de hac nulla est dubitatio, quòd sufficiat. Intentio Habitualis, prout à Virtuali distinguitur (nam à quibusdam nomine tenus confunduntur, prout etiam fecit S. Thomas a. 8. ad 3.) aliud non est, quàm intentio praeterita, non retractata: vnde dicitur *habitualiter* perseverare, ad eum modum quo peccatum praeteritum tamdiu dicitur Habitualiter Voluntarium, quamdiu illud non retractamus. Intentio Virtualis est, quæ quidem est aliquo modo praeterita, manet tamen in aliqua Virtute post se relicta, & sic influit in opus, atque ideo opus etiam de praesenti dicitur fieri ex illa intentione; v.g. ex intentione Mercedis incipiens laborare, dicitur intendere lucrum toto laboris tempore, etiamsi dum laborat, sæpè sit ad alia distractus, nec de lucro explicitè cogitet. Est autem questio philo-

sophica, in quo sita sit illa virtus; & infra referuntur opiniones varias. Intentio Indirecta est, quando quis vult causam, ex qua praevideat effectum secuturum: ut si quis sciens se solere in ebrietate exercere actiones Sacramentales, hoc non obstante se inebriaret: qui tamen calus quoad Sacramenta est satis metaphysicus.

§. II.

De Intentione Habituali.

680. Dicendum 1. Ad valorem Sacramenti non sufficit Intentio Habitualis, hoc est, quæ tantum perseverat in negatione retractionis. Probatur. Intentio Ministri debet vel immediate vel mediata influere in actiones Sacramentales: Intentio merè Habitualis nullo modo influit in illas; ergo non sufficit. Major patet. Nunc actiones Ministri quæ talis, debent procedere ex intentione Ministri quæ talis: ergo intentio debet influere in actiones. Minor vero probatur. Negatio Intentio quæ nec in se, nec in aliquo sui causa, sed omnino est praeterita, non influit vltimo modo: sed intentio purè habitualis est talis; ergo &c.

681. Dices 1. Actiones Sacramentales procedunt ab intentione praeterita mediante negatione revocationis. Sed contra 1. Negatio retractionis, non est effectus praeterite intentionis: existeret enim eodem modo, etiamsi nulla intentio praecessisset. Contra 2. Negatio retractionis non est activa, nec est illud quòd determinat Ministrum, ut post elapsam & praeteritam jam intentionem, ponat postmodum actiones Sacramentales: defacto enim frequentissime existit negatio retractionis, quin deinde ponatur actiones Sacramentales.

682. Dices 2. Negatio retractionis denominat actum peccaminosum praeteritum actum voluntarium, etiam pro tempore poenitentiae, qui non existit: ergo potest etiam denominare actiones Sacramentales voluntarias subsequentes. R. Negando consequentiam, & pariterem inter actum praeteritum & futurum. Actus praeteritus ideo denominatur voluntarius quamdiu non retractatur, quia quòd vltimò placuit, coelestis in iudicio hominum tamdiu placere, quamdiu non retractatur: at verò ad hoc ut actus futurus sit voluntarius respectu intentionis praeteritæ, debet illa intentio aliquo modo influere, quia debet verificari, quòd actio procedat ex illa praecedente intentione.

683. Dices 3. Potest alicui hodie applicari sacrificium cras offerendum, & valet applicatio etiamsi applicans cras dum celebrat, nullum habeat cogitationem de illa applicatione, adeoque etiamsi hesternæ applicatio nullo modo influit in sacrificium: ergo etiam hodierna intentio potest facere, ut crastinae actiones sint Sacramentales, etiamsi nullo modo influant. R. Transfertur antecedens, cujus examen aliò spectat, negatur consequentia.

sequentia. Disparitas est, quia applicatio Sacramenti quoad suos fructus, est instar donationis facta in diem; v. gr. si tibi donem librum in crastinum, tunc crastino die liber incipit esse tuus, absque ulla donationis repetitione aut renovatione, si quidem facta sit traditio, quae jure civili requiritur. At verò ut à me cras fiat Sacramentum, debent à me cras poni actiones, & illae debent procedere ab intentione requisita ad Sacramentum, debent enim fieri à Ministro.

§. III.

De Intentione Virtuali.

684. Dicendum 2. Intentionem virtualem sufficere ad valorem Sacramenti. Probat. Nisi enim haec intentio sufficeret, innumera Sacramenta dubia redderentur, innumeris scrupulis implicarentur fideles, atque Sacramentorum administratio periculosissima, obligatio ea administrandi exosissima redderetur, & supra vires humanas esset: quotusquisque enim est, qui cavere possit minimas distractiones in hujusmodi actionibus?

685. Quaestio subtilior est, qui fieri possit, ut non obstantibus hujusmodi distractionibus animi ad alia objecta, nihilominus actiones externae non solum recte fiant, sed etiam procedant ex praesistente explicita intentione: & quinam sint illi effectus, quibus mediante explicita intentio jam praeterita, influat in actiones externas.

686. Prima sententia est Scoti, Vasquez, Suarez, eamque ex professo propugnat Arriaga, contra Lugonem; Sufficere, si potentia externae fuerint ab illa intentione semel applicata, & sic inceperint operari, quo facto pergunt postmodum continuare reliquas actiones, absque interveniendi illius actus appetitivi praesentis, & de praesenti imperantis illas actiones.

Haec tamen sententia merito rejicitur à RR. Nam saepe subsequentes actiones sunt valde disparatae, & nullam inter se physicam connexionem habent, sicut habent partes motus lapidis deorsum cadentis. In exemplo. Quando Clericus continenter legit ex Breviario aliquot psalmos distracte: interponit Gloria Patri, quod in Breviario non est positum: item quando se vestit ad celebrandum, deinde cetera omnia ordinatè peragit, cum summa licet distractione: quis sibi persuadeat, potentias externas omnia tam ordinatè facturas, si nullus interveniret praesens actus imperans illas actiones?

Confirmatur ab experientia manifesta. Quando quis inter recitandum incipit obdormiscere, statim lingua subsistit, & ab officio cessat, non cessatura si somnus abesset, etiamsi distractiones adessent. Atqui non cessaret ob somnum potius quam ob distractiones, si ex praeterita applicatione potentia externae haberent physicam determinationem & necessitatem sic operandi:

ergo ideo cessant, quia cessat omnis actus imperans.

687. Secunda sententia docet, durantebus distractionibus semper intervenire & continuari veros actus voluntatis rationalis, imperantes cum sufficiente libertate ad honestatem illos actus externos. Ita Lugo & Dicalillo. Verum huic sententiae difficultatem movet experientia. Vix enim potest negari, distractiones quandoque tam vehementes esse, ut excludant libertatem observantiae ad honestatem actionis. v. g. cum quis dicit Missam pro defunctis, & ex distractione recitat ea, quae alioquin bene scit secundum Rubricam fore omittenda: item cum facit crucem supra aquam vel Evangelium &c. quis credat haec tunc fieri ex motivo honestatis, cum sint prohibita? Judicium enim honestatis debet explicitè affirmare, objectum non esse prohibitum.

688. Tertia sententia est P. Conink, qui vult, ex prima operatione humano modo facta, nasci impressionem in imaginatione, vi cujus impressionis fiunt deinde ceterae actiones. Haec sententia dat verba, quae mysterium quod quaerimus non aperiunt.

689. Quarta sententia, ceteris, ut mihi videtur, probabilior, est Card. Pallavicini, quae sic distinguit. Quoties voluntas rationalis est soluta, hoc est, quoties datur sufficiens usus potentiae intellectivae, dirigentis voluntatem rationalem, toties in homine ad motus spontaneos requiritur actus voluntatis rationalis: semper enim cognitioni rationali responderet actus in voluntate, quia potentia superior determinat inferiorem seu subordinatam ad operandum. Si verò potentia voluntati ex defectu cognitionis intellectivae est ligata, possunt illae externae actiones peragi dependenter ab appetitu sensitivo. Quandoque autem hoc aut illud accidat, nemo potest accuratè ne quidem in seipso discernere.

690. Contra hoc ultimum obijci solet 1. Ergo talis distracta oratio non augeat meritum. hoc autem est durum. 2. Imò est juxta sensum fidelium, non augeri, parvi facientes orationem distractè, quamvis involuntariè, peractam. Neque refert, quòd per talem distractam orationem satisfiat praecepto Ecclesiae, nam ex communi sententia satisfiat praecepto per orationem etiam cum voluntaria distractione peractam, & tamen de tali oratione nos accusamus in confessione, tantum abest, ut pro ea speremus praemium. Denique ipse Lugo n. 103. fatetur, in Ministro distracto saepe non adesse libertatem.

691. Obijcies 2. Ex Card. Lugo. Tempore distractionis saepe fiunt actiones tam artificiosae, ut non videantur à sola imaginativa dirigi posse, sunt enim opera artis: ars autem est habitus intellectualis. Responderet acutè Pallavicinus n. 105. aliud esse id quod requiritur ad aliquam artem comparandam, aliud verò id quod requiritur ad eam exequendam. Ad primum necessarius est intellectus, non item ad secundum, hoc est

Eccc 2 ad vsum

ad usum artis acquisitæ. Vnde licet nulla ars ab amente, ebrio, aut somniente posset rectè acquiri, benè tamen possunt ab illis exerceri, si jam sint acquisitæ. Ratio est, quia ad exercitium artis duo tantum requiruntur; primum est, cognitio complexa earum actionum, quarum ordinatum usum exigit ars, & hæc facillè excitatur à speciebus complexis ex habitu comparatis. Secundum est, æstimatio bonitatis in ejusmodi actionibus, & hæc pariter haberi potest sine operatione intellectus, ex eo quod aliàs judicaverimus tales actiones ut bonas, & in imaginativa remanserint species illius actionis ut bonæ: semper enim cognitionem intellectivam comitatur imaginativa, repræsentans aliquam secundariam bonitatem, appetitui sensitivo proportionatam, etiam in objecto honesto, & hujus phantasia species manent, ac deinde excitantur ob connexionem cum alijs prioribus excitatis, moventque mediâ apprehensione imaginativâ ad actum prosecutionis, hoc est, ad actum appetitivum imperantem actiones externas.

§. IV

De Intentione indirecta.

692. Dicendum 3. Intentionem indirectam, in sensu superius explicato, non sufficere ad valorem Sacramenti. Declaratur in casu vulgari. Aliquis frequenti experimento edoctus, se in ebrietate vel somno solere proferre verba Consecrationis supra panem vel vinum, vult nihilominus se inebriare: tali casu si postea proferat verba, non consecrat. Ratio est, quia nisi verba intendantur directè à loquente, non dicitur per illa loqui, aut suam mentem manifestare humano modo: nam verba debent proferri animo manifestandi mentem: ergo debent directè ut medium intendi. An autem hæc directæ intentio sufficiat jam videbimus.

§. V.

An sufficiat Intentio directè intendens actiones Sacramentales per Medium privans usu rationis.

693. Quæritur jam ulterius, an valeret consecratio in casuposito, si Sacerdos directè intenderet actionem Sacramentalem mediante ebrietate, inebriando se in eum finem, ut deinde proferret verba consecrationis. Respondent DD. Negativè. Verùm admodum difficulter redditur hujus rei Ratio, & vix assignari potest discrimen inter hunc casum & illum, quo quis conficit Sacramentum cum tanta distractione, quæ impedit omnino libertatem circa actiones Sacramentales.

694. Card. de Lugo postquam varia tenuisset, tandem hanc rationem assignavit. [In casu quo ebrietas adhibetur ut Medium, verba non proferuntur humano modo, ad significandum

idoneo.] Ego quidem hoc verissimè dictum existimo, atque ex omnium sensu. Verùm sic nec dum est soluta difficultas: restat enim hoc ipsum declarandum, cur in ebrietate non sunt actiones humano modo, & fiant tamen humano modo in distractione, etiam tollente libertatem actualem. Pergit ergo Cardinalis hoc declarare. [Vult, inquit, non significant, quid profertur nunc sententia de re significanda, sed quid nunc de presenti, dum profert, sentiat: ebrius autem non potest de presenti humano modo significare, potest tamen distractus, etiam quando non est liber, quia in ebrio potentia non est integra, & soluta, sed ligata, in distracto vero est tota potentia, licet non totaliter attendat ad objectum, in ebrio verò non est tota potentia, sed semipotentia.]

695. Non acquiescit huic declarationi P. Dicastillo, quærens ex Cardinale, an illa Semipotentia manens in ebrio, sit pars antica an postica, dextra vel sinistra, superna vel inferior? Ceterum pro Lugone respondeo, non ignorari visibilitatem potentiarum, nec in tam crasso sensu dictam esse semipotentiam, sed sensum effectuum: nempe in homine distracto dicuntur omnes animæ potentie esse solute ad operandum, quia licet non operentur circa illud objectum, circa quod est distractus, hoc ipso tamen quia illa est distractus, circa alia occupantur, & non sentitur: in ebrio verò potentia intellectiva formaliter considerata perinde se habet, ac si non ebrius, quia tota est otiosa & impedita ad intelligendum, quare in æstimatione prudentum ebrius est potius bestia quam homo, & sic censetur habere semipotentiam.

696. Fateor nihilominus, quod Responsio Cardinalis difficultatem non exauriat. Primum, quia potest quis ita distractus esse, & ad alia objecta quoad intellectum ita abreptus, ut voluntati nullum planè proponatur objectum cum sufficienti indifferentia requisita ad libertatem, & speculando aliquod objectum nullo modo eligibile. In quo casu potentia volitiva circa nullum objectum potest actum liberum exercere, licet nec in ebrietate: ergo in hoc casu non erit disparitas cum casu ebrietatis. Secundò, Deum quod nec potentia intellectiva nec volitiva sit ligata simpliciter & absolute in homine distracto, est tamen ligata respectivè, hoc est, respectu actionis vel consecrationis faciendæ perinde est impedita, ac si nihil operaretur. quod enim operetur circa alia objecta, est per accidens; quia illa operatio non influit in orationem aut consecrationem: ergo verba prolata à distracto non videntur magis quam in ebrio posse significare mentem præsentem loquentis: reverà enim per distractionem mens in æstimatione morali hominum, censetur penitus abesse.

697. Respondent ergo alij 2. & alij 3. significant discrimen inter ebrium & distractum: mirum quod distractus censetur moraliter libere esse præfens, quia facillimè potest ad attentionem revocari.

revocari ab extrinseco, v. g. si quis illum mone-
ret: ebrius verò non potest ita ad sobrietatem &
attentionem revocari.

Sed contra 1. Etiam somnians potest facile
excitari, & tamen de somniantem non admittitur,
quod admittitur de distracto. Contra 2. Fin-
gamus, quòd ebrius haberet presentissimum
remedium ad pellendam in momento ebrietatem,
& simul haberet hominem, qui posset ad libitum
applicare remedium, non propterea valeret talis
hominis consecratio. Contra 3. Ponamus di-
stractum posse difficillimè ad se revocari, sicut
ectatici, nihilominus illius consecratio valeret.

698. Tertiò respondent alij, discrimen
esse, quòd ebrietas in casu posito, ita sit impedi-
tiva rationis, vt simul ipsa sit causa talis opera-
tionis v. g. consecrationis: quia consecratio non ef-
ficeretur, nisi talis in ebrietate constitutus esset,
& ideo dicitur homo operari vt impeditus ab usu
rationis. At verò distractio non est causa opera-
tionis, quia operatio facilius & securius futura ef-
ficeretur, si non adesset distractio, sed attentio, & ideo
non dicitur homo operari reduplicativè vt impe-
ditus seu vt distractus, sed specificativè, qui di-
stractus.

Sed contra, quia potest fingi casus, in quo
ebrietas non est causa consecrationis, eò quòd
hæc facilius esset futura, si abesset ebrietas, sicut
modò de distractione dictum est. Fingamus ergo,
aliquem bibisse vinum adustum in ea quanti-
tate, quæ post horam sit causatura plenam ebrie-
tatem, etiam si bibens non præviderit: deinde
post tres quadrantes incipiat legere sacrum, v. g.
in vigilia Nativitatis; huic præter omnem in-
tentionem superveniet ebrietas, & tamen ex vi
præcedentis intentionis sacrificandi, & deinde ex
vi imaginativa jam excitata, perget ordinatè fa-
cere omnia, sicut fieri debent: atqui esset hæc
omnia facturus, si ebrius non esset: ergo ebrie-
tas non est causa harum actionum, sicut non est
distractio: atqui talis consecratio adhuc non va-
leret: ergo nihil interest, utrum ebrietas sit vel
non sit causa seu conditio, sine qua non sequere-
tur consecratio.

699. Quarta ergo, & mihi vnicè sufficiens
responsio est, quàm dat Card. Pallavicinus his
verbis. [Verba requisita ad actum legitimum,
debent vel ex usu, vel ex pacto humano esse signa
interioris animi, aut præsentis, aut præteriti non
revocati: atqui verba prolata ab ebrio nec ex
usu, nec ex pacto humano sunt ejusmodi signa
interioris animi, licet per accidens ab eo pende-
ant: ergo non sunt sufficientia ad legitimandum
actum. E contra ejusmodi signa sunt Verba ho-
minis distracti; item Epistola quæ obligat, etiam
si, quando ea accipientem alloquitur, voluntas
eam scribendi jam diu sit transacta.] Hæc Palla-
vicinus: quæ adhuc magis explicari possunt, vt
mihi videtur.

Illæ itaque verba proferuntur Humano mo-
do, quæ in Contractibus & obligationibus sunt

apta significare animum se obligandi, & actum
ipsum legitimandi, & insuper talem animum
non fuisse revocatum. Duplici autem ex capite
possunt habere hanc vim significandi: vel ex pacto,
vel ex communi hominum usu. Priori mo-
do habet hujusmodi vim significandi Epistola scrip-
ta: si enim illi ad quem scripta est, non inno-
tuit revocatio animi, quando eam legit, habet
ex pacto vim inducendi obligationem, etiam si
interea animus esset revocatus, quia vi pacti præ-
cedentis inefficax est hujusmodi revocatio. Pos-
teriori modo habent verba hanc vim significan-
di, quando proferuntur ab homine distracto: cu-
jus ratio est, quia hujusmodi distractiones sunt
moraliter inevitabiles, & si impedirent valorem
actûs, nullius ferè actûs valor sibi satis constaret,
quin in dubium vocari posset, quod in humano
commercio esset summum inconveniens. At
verò verba prolata ab ebrio nec ex pacto habent
vim significandi, neque etiam ex usu communi
hominum: non enim habet communis usus, vt
verba obligatoria proferantur in ebrietate mora-
liter inevitabili. Sed de hoc satis.

CONTROVERSIA III.

Utrum ad valorem Sacramenti sufficiat Intentio Conditionata.

700. **N**otandum 1. Intentionem ex intrinse-
co modo tendendi aliquando esse abso-
lutam, aliquando conditionatam. Absoluta est,
quæ aliquid volumus nullâ expresse conditione.
Intentio conditionata verò, quæ quid volumus
non absolute, sed cum restrictione ad certam
conditionem.

Notandum 2. Duo esse genera Conditio-
num, quæ adjici possunt objectis volitis, v. g. in
Confessione Sacramentorum. Aliquæ enim con-
ditiones dicuntur inesse ex Natura rei, & illæ sem-
per subintelliguntur, esto non exprimantur, vt:
Ego te absolvo, si es baptizatus, si peccasti, si habes
requisitum dolorem &c. Aliæ conditiones sunt
quasi extraneæ, sine quarum adjectione posset à
Ministro confici Sacramentum: vt: si parentes
tui consenserunt, ego te baptizo.

Notandum 3. Conditiones aliquando esse
de præterito, aliquando de præsentem, aliquando
de futuro. Porro, conditiones de præsentem &
præterito, faciunt vt intentio sit absoluta, etiam si
in modo tendendi sit conditionata: quare illæ
conditiones sunt pars constitutiva intentionis in
esse intentionis absolute: Nam intentio ex se po-
tuisset esse non absoluta, si nimirum conditio de-
fecisset.

Notandum 4. In conditionibus de futuro,
posse esse deceptionem. Aliquando enim viden-
tur esse de futuro, & reverà sunt de præsentem, v. g.
Absolvo te, si Deus scit, te cras facturum restituti-
onem &c. hæc inquam est conditio de præsentem.

Eccc 3

nempe